

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

 С. Л. Шпарло

25. 11 2022 г.

Рэгістрацыйны № ВД-490/эвуч.

МУЗЫЧНА-ШУМАВОЕ ВЫРАШЭННЕ СВЯТА

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-17 01 05 Рэжысура свят (па напрамках)*

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі ОСВО №78 ад 12.04.22 па спецыяльнасці 1-17 01 05 Рэжысура свят (па напрамках), вучэбных планаў установы вышэйшай адукацыі па напрамках спецыяльнасці 1-17 01 05-01 Рэжысура свят (народныя), 1-17 01 05-02 Рэжысура свят (тэатралізаваныя), 1-17 01 05-03 Рэжысура свят (цыркавыя прадстаўленні)

СКЛАДАЛЬНІК

А. М. Аляхновіч, прафесар кафедры рэжысуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат філалагічных навук, прафесар

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А. У. Марозаў, прафесар, прафесар Інстытута дзяржаўнай службы Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, доктар філалагічных навук;

У. К. Зяневіч, прафесар кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору, дацэнт ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай рэжысуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (праатакол № 10 ад 05.05.2022 г.);

навукова-метадычным саветам установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (праатакол № 5 ад 15.06.2022 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Музычна-шумавое вырашэнне свята» займае важнае месца ў падрыхтоўцы высокакваліфікаваных спецыялістаў у галіне традыцыйнай святочнай культуры. Яна змястоўна звязана са спецыяльнымі вучэбнымі дысцыплінамі ў падрыхтоўцы рэжысёраў, такіх як «Гісторыя свят», «Сучасныя формы святочнай культуры», вучэбнымі дысцыплінамі модуляў «Рэжысура свят», «Асновы драматургіі і сцэнарнага майстэрства», «Моўнае дзеянне ў свяце», «Асновы рэжысуры і майстэрства акцёра» і інш.

Мэта вывучэння вучэбнай дысцыпліны – фарміраванне ў студэнтаў ведаў і кампетэнцый у галіне музычнага мастацтва, выхаванне спецыяліста, які ведае і ўмее аналізаваць музычны твор з пазіцыі рэжысёра, пастаноўшчыка, валодае практычнымі навыкамі і ўменнямі ў рабоце з музычным матэрыялам, распрацоўвае музычную драматургію свята, вольна арыентуецца ў галіне сінтэза музыкі, слова і дзеяння.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

– раскрыццё асноўных паняццяў, звязаных з музычным мастацтвам і святочнай культурай беларусаў;

– авалоданне тэорыяй і метадыкай музычна-рэжысёрскага аналіза;

– набыццё ўменняў і навыкаў музычна-рэжысёрскай дзейнасці;

– увасабленне ў свяце шматзначнасці музычных функцый;

– стварэнне музычнай драматургіі і музычнага вобраза свята.

Выкладанне вучэбнай дысцыпліны ва ўзаемасувязі з іншымі дазваляе ў поўнай меры сфарміраваць у студэнтаў спецыялізаваную кампетэнцыю: выкарыстоўваць матэрыялы па музычнаму мастацтву для ўвасаблення рэжысёрскай ідэі адлюстравання нацыянальнага каларыту.

У выніку засваення вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

– асновы тэорыі музыкі;

– віды і жанры музычных твораў, стылявыя накірункі музычнага мастацтва;

– спецыфіку гукавога аяроддзя свята;

– тэхналогію музычна-рэжысёрскага аналіза;

– метадыку музычнага афармлення розных форм святочнай дзейнасці;

– музычную драматургію, музычны лейтматыў і музычны вобраз свята;

– асаблівасці народнай песеннай і інструментальнай традыцый;

– метадыку работы з кіраўнікамі і ўдзельнікамі фальклорных калектываў над музычным вырашэннем свята.

умець:

- у яскравай мастацкай форме ствараць арыгінальную рэжысёрскую задумку будучага свята;
- рэалізаваць сваю задумку ў пастаноўчым працэсе, дзе музыка адыгрывае важнейшую ролю;
- манціраваць мастацкі матэрыял розных форм і жанраў у свяце;
- прымяняць ў пастаноўчай дзейнасці пры музычным афармленні новыя тэхналогіі: аб'ёмны гук, дынамічны свет і г. д.
- арганізоўваць пастаноўчы і рэпетыцыйны працэсы;
- валодаць народнай манерайпеваў;
- ствараць музычную партытуру свята;
- выкарыстоўваць набытыя падчас вывучэння спецыяльнай дысцыпліны веды ў выкладчыцкай дзейнасці.

валодаць:

- рэжысёрска-педагагічнымі навыкамі работы над музыкай у розных святочных рытуальных дзеях;
- метадамі рэжысёрскага аналізу твораў драматургіі, музыкі, літаратуры, выяўленчага мастацтва;
- прынцыпамі пабудовы кампазіцыі, ведамі семантыкі і сімволікі галоўных персанажаў, атрыбутаў, рытуальных дзеянняў народнай песні;
- навыкамі і ўменнямі падбору музыкі да свята.

На вывучэнне дысцыпліны адводзіцца 214 гадзін (292 гадзіны), у тым ліку 138 аўдыторных гадзін, з іх лекцыйных 52, практычных 82, індывідуальных 4.

Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – залік, экзамен. Працаемкасць вучэбнай дысцыпліны складае 6 заліковых адзінак

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны. Музыка як важнейшы мастацкі сродак у свяце

Прадмет, мэта і задачы вучэбнай дысцыпліны «Музычна-шумавое вырашэнне свята» скіраваны на атрыманне прафесійных кампетэнцый у галіне музыкі.

Падабенства гукавога прыроднага асяроддзя з гукавой прыродай мовы чалавека, яго псіхікай, эмоцыямі і фізіялогіяй. Часовая прырода музыкі, характар яе інтанацый, іх змена – аснова драматургіі музычнага працэса.

Музыка як мастацтва па законах прыгажосці, лютэрка духоўнага жыцця чалавека і грамадства, спецыфічны від творчай дзейнасці. Асаблівасці канкрэтызацыі рэчаіснасці ў музыцы, праграмная музыка, музыка ў сінтэзе з іншымі мастацтвамі, гукавыяўленчая музыка.

Гіпотэзы паходжання музыкі – лірычнага (флейта Пана), філасофскага, навуковага характару, рытм як аснова музыкі.

Фальклорная музыка, яе сувязь з бытам, паляваннем, нараджэннем дзіця, вяселлем, пахаваннем, яе сінкрэтычная прырода.

РАЗДЗЕЛ I. НАРОДНАЯ МУЗЫКА Ў СВЯЦЕ

Тэма 1. Аўтэнтчны музычны фальклор як аснова народнай музыкі

Вызначэнне паняцця «аўтэнтчны фальклор», фальклор як самарэгулюючая сістэма. Узаемаадносінны паміж выканаўцамі і глядачамі. Выканаўчыя асаблівасці фальклору – імправізацыя, мясцовая спецыфіка, дыялекты. Прычыны звужэння існавання аўтэнтыкі ў побыце.

Сучаснае існаванне фальклорнай традыцыі, яе носьбіты. Праслухоўванне і аналіз выканання музычных твораў спевакамі з «народа».

Беражлівыя адносінны да фальклорнай першакрыніцы. Рэгламентацыя выканання фальклору канкрэтнымі жыццёвымі абставінамі.

Супярэчлівыя вызначэнні паняцця «аўтэнтчны фальклор» навукоўцамі і практыкамі. Аўтэнтчны фальклор у раскрыцці тэмы і ідэі свята, сімвалікі рытуальных дзей, нацыянальных адметнасцей.

Тэма 2. Каляндарна-песенная творчасць у жывым бытаванні і ў свяце

Адлюстраванне ў каляндарных песнях гісторыі, сацыяльнай сферы, светаўспрымання народа. Узаемаабумоўленасць жывога адзінства стваральніка (выканаўцы) і яго аб'екта (слухача).

Складанасць класіфікацыі калядных песень. Два фактары іх вызначэння – тэрміновы і функцыянальны.

Працоўная аснова калядных песень, іх сувязь з жыццём селяніна-земляроба і касмічнай прасторай. Абходныя песні каляднай абраднасці ў прадказанні будучага ў гаспадарцы, сям'і і імкненне ўздзейнічаць на яго ў патрэбным накірунку.

Гаспадарская насычанасць веснавой песеннай традыцыі, падрыхтоўка ўзворвання зямлі і сяўба, засцерагальная магія з яе культам раслін. Карагоды, шэсці валачобнікаў, ваджэнне русалкі, «ваджэнне куста» як прыкметы веснавой абраднасці.

Лета – кульмінацыйная пара гадовага земляробчага цыкла. Карнавалізацыя ў купальскай абраднасці. Купальскія песні як неад'емны кампанент рытуальных дзей, іх выкананне ноччу, каля вогнішча.

Восеньскі цыкл песеннай традыцыі, перавага ў ім працоўных і прымеркаваных да восені лірычных песень.

Гульніявы пачатак каляндарна-песеннай сістэмы, яе элементы: шэсці і абходы ражаных на Каляды і Купалле, гульня «Жаніцьба Цярэшкі», абрадавыя «Пахаванне стралы», смерці – ўваскрасення «казы».

Тэма 3. Народная інструментальная музыка

Народныя музычныя інструменты і інструментальная музыка як важная частка матэрыяльнай і духоўнай культуры народа.

Першыя носьбіты і выканаўцы ігры на народных музычных інструментах. Скамарохі як носьбіты сінтэтычнага мастацтва, вандроўныя казачнікі-бахары, калікі-вандроўнікі (або старцы), дудары, лірнікі, скрыпачы, іх рэпертуар, удзел у святах, вяселлях, гульнях, ігрышчах.

Народная музыка ў школьным тэатры, у інтэрмедыях, ляльным тэатры «батлейка», камічных сцэнах з народнага жыцця.

Беларускія старажытныя інструменты дуда і бубен. Сурма, рог, труба, іх бытавое прызначэнне (для перадачы сігналаў).

Духавыя інструменты, іх прыродныя прататыпы. Струнныя інструменты пазнейшага паходжання, цымбалы як нацыянальны інструмент.

Ударныя інструменты. Часта іх ролю выконваюць розныя прадметы хатняга ўжытку і прылады працы.

Жанры народнай музыкі: сігнальныя, гукапераймальныя, песенныя, танцавальныя, маршы і імправізацыі, іх асаблівасці.

Сучасны стан бытавання народнай інструментальнай музыкі.

Тэма 4. Тыпалогія песеннага фалькларызму ў свяце

Асноўны прынцып тыпалогіі – ступень яго сувязі з традыцыяй.

Традыцыйны фальклор. Раздзяленне паміж носьбітамі традыцыі і глядачамі. Традыцыйны фальклор не трэба блытаць з аўтэнтчным фальклорам у жывым бытаванні, у якім адсутнічае гэты падзел.

Другасны фальклор. Моладзь, якая не з'яўляецца носьбітам традыцыі, але імкнецца ўзнаўляць яе ў адпаведнасці з жывым бытаваннем.

Апрацаваны фальклор. Яго выканаўцы людзі рознага ўзросту, адукацыі і культуры выконваюць песенны фальклор у апрацаваным выглядзе. Творы самадзейных аўтараў і кампазітараў, асобных калектываў, якія прайшлі працэс фалькларызацыі, сталі народнымі.

Стылізаваны фальклор. Аднаўленне, узнаўленне істотных рыс песеннага фальклору, мясцовай спецыфікі і дыялектаў. Выкарыстанне традыцыі ў арганічным адзінстве з іншымі фальклорнымі жанрамі, абрадамі, этнаграфічным асяроддзем.

Рэстаўрыраваны фальклор. Узнаўленне фальклорнага твору ў першапачатковым варыянце, дзякуючы захаванасці яго ў памяці людзей старэйшага пакалення.

Рэканструяваны фальклор. Адраджэнне народнай песні па разнастайных крыніцах: фальклорных, этнаграфічных, гістарычных, мастацтвазнаўчых, археалагічных, архіўных і інш.

Тэма 5. Вызначэнне паняцця «сінкрэтызм песеннага фальклору»

Сінкрэтызм як родавая ўласцівасць, першапачатковы этап стану народна-песеннага мастацтва, у якім усе структурныя кампаненты фальклорнай сістэмы аб'яднаны, не могуць разглядацца паасобку, існуюць толькі ў злітнасці ўтылітарных, магічных, эстэтычных, язычніцкіх і рэлігійных пачаткаў.

Утылітарнае прызначэнне народнай песні, скіраванае на паляпшэнне жыцця чалавека і зварот да сакральных сіл з мэтай просьбы або абэрэга ад

розных няшчасцяў. Сітуацыйнасць і функцыянальнасць – зыходныя якасці песні і абавязковая ўмова яе ўзнікнення і існавання.

Сінкрэтычны характар выканання народнай песні ў рытуале, абрадзе, свяце. Увасабленне ў іх сацыяльна важных мэт з выкарыстаннем усёй мастацкай палітры – гука, слова, руху, жэста, мімічных і пластычных сродкаў, спеваў, ігры, танца, драматызацыі як узнаўленне сучаснага сінкрэтызму.

Трансфармацыя старажытнага сінкрэтызму ў народнай песні, сучасным свяце, яе прычыны, стварэнне ўмоў для адраджэння ў новых формах.

Тэма 6. Народная манера спеваў

Элементы народнай манеры спеваў. Гуказдабыванне, інтанацыя, дыкцыя, артыкуляцыя, дыханне, дыялект і інш.

Аднагалосыя спевы. Спела ва ўнісон, рытміка і кампазіцыйная пабудова аднагалосых песень.

Антыфонныя спевы. Спевы па чарзе двума харамі альбо салістам і хорам, іх старажытнае паходжанне. «Антыфон» – азначае голас, гук, які гучыць у адказ.

Дыяфонныя спевы. Дыяфанія – ранні від поліфаніі, азначае разнагучча, спевы на бурдоннай аснове, калі два гурты спяваюць па чарзе на фоне доўгага гука (бурдона).

Спевы «з пералівамі». Іх узнікненне ў выніку адхілення асобных галасоў ад асноўнага напеву, якія ствараюць гетэрафонныя спалучэнні гукаў. Тэрмін «гетэрафонія» паходзіць ад грэчаскага і азначае іншы, другі гук.

Спевы «з падводкай». Функцыянальныя адрозненні паміж ніжнімі галасамі («басамі») і верхнім голасам «падводкай». Імпровізацыя як абавязковая ўмова выканання для верхняга голаса. Спевы «з падводкай» на вуліцы, на вольнай прасторы, на полі.

Галасныя народныя спевы. Спецыфіка іх выканання, абумоўленая спевамі ў лесе, на лузе, на рацэ вясной і летам.

Тэма 7. Паэтычныя сродкі народнай песні ў раскрыці мастацкага вобраза свята

Эпітэт як найбольш пашыраны сродак мастацкага адлюстравання ў песенным фальклоры. Выдзяленне характэрнай рысы ці прыкметы якога-небудзь прадмета (шырокае поле, сіняе мора, сырая зямля, жоўтыя пяскі, белыя рукі, залатыя ключы, горкія слёзы, дробныя дажджы і інш.).

Параўнанне. Характарыстыка якога-небудзь прадмета або з’явы з дапамогай іншых падобных у нечым прадметаў і з’яў: «Мая жончка маладая, ну як ягадка наліўная».

Вобразны паралелізм. Супастаўленне прадмета або з’явы прыроды з жыццём чалавека, яго настроем. Так, вянok азначае дзявочую цнатлівасць і чысціню, туман – тугу і смутак, зязюля адзіночую чароўную дзяўчынку, ясны сокал – прыгожага хлопца, голуб і галубка – сімвал закаханай пары.

Увасабленне. Перанясенне ўласцівасцей жывых істот на прадметы і з’явы прыроды, іх адушаўленне (адклікніся, мая доля).

Метафара. Блізкасць да ўвасаблення («У нас сёння вайна была – усё поле зваявалі»).

Паўтарэнне (таўталогія) аднолькавых слоў ці выказаў (пыл, пыл на дарозе...).

Памяншальна-ласкальныя словы («Вы, пташачкі, малышачкі...»).

«Ступеньчаты паралелізм» («Ой, сярод сяла стаяла гара, ой, на той гарэ стаяла вярба...»).

Выключэнне адзінакавага з множнага (Ляцяць галачкі ў тры радочки, зязюлечка папераду...).

РАЗДЗЕЛ II. МУЗЫЧНЫЯ СТЫЛІ, ЖАНРЫ І ФОРМЫ Ё СВЯЦЕ

Тэма 1. Асаблівасці музычнага стылю

Стыль (лац. ад грэч., асноўнае значэнне – палка, палачка) як гістарычная вобразная сістэма сродкаў і прыёмаў выразнасці, абумоўленая адзінствам ідэйнага зместу.

Імпрэсіянізм (уражанне) – адлюстраванне суб’ектыўных пачуццяў і настрояў мастака. Асаблівасці перадачы прыродных з’яў у музыцы, пашырэнне каларыстычных сродкаў выразнасці ў гармоніі, інструментоўцы. Зварот да песеннага і танцавальнага фальклору, непасрэднае ўспрыняцце жыцця, яскравае ўзнаўленне аб’ектаў рэчаіснасці, высокі мастацкі густ, майстэрства, тонкасць у перадачы настрояў. Прадстаўнікі гэтай плыні ў музыцы Дэбюсі і Равель у Францыі. Музычны імпрэсіянізм на мяжы 80-х і 90-х гадоў XIX ст.

Рамантызм (ад французскага раман) як супярэчлівае спалучэнне пафаса вызваленчай барацьбы народа за свабоду ў часы вялікай французскай рэвалюцыі і паэтызацыяй ілюзій мінулага. Адлюстраванне ў музыцы гераічнай паэтыкі рэвалюцыі з матывамі суму і адзіноты.

Наватарскія дасягненні Рамантызма ў музыцы, пошукі карціннасці, яскравай выяўленчасці, псіхалагічнай выразнасці, увасабленне эмацыянальных адценняў. Творчасць Шапэна, Мендельсона, Шуберта, Паганіні, Ліста, Вагнэра і інш.

Элементы Рамантызма ў творчасці розных нацыянальных музычных школ (Рымскі-Корсакаў, Сметана, Грыг і інш.).

Тэма 2. Жанры вакальнай музыкі ў свяце

Песня, раманс, балада, прыпеўка, куплеты, гімн, рэчытатыў, арыя, арыета, вакаліз, хор, вакальны ансамбль, вакальна-харавыя цыклы кантата і араторыя.

Песня як самы старажытны жанр музыкі. Яе паходжанне, сувязь з жыццём: пастуховыя клічы, паляўнічыя і ваенныя воклічы, разнастайныя выкрыкі, працоўныя песні, калыханкі, песні-плачы, песні-галашэнні.

Адлюстраванне ў песні эмоцый, думак, ідэй не толькі аднаго чалавека, але і цэлага народа. Песні кампазітараў, іх падзел на масавыя, бытавыя і эстрадныя. Песні ва ўвасабленні настрою і псіхалогіі кожнага значнага этапа ў жыцці народа.

Важны жанр вакальнай музыкі раманс, яго падзел на баладу, элегію, баркаролу. Інструментальнае суправаджэнне ў рамансе, сувязь музыкі з паэтычным тэкстам, перадача душэўнага свету чалавека, увасабленне грамадскага жыцця і гісторыі народа.

Тэма 3. Жанры інструментальнай музыкі ў свяце

Прэлюдыя, інвенцыя, эцюд, такката, накюрн, рапсодыя, скерца, гумарэска, навелета, капрычча. Творы санатна-сімфанічнага цыкла: саната, сімфонія, канцэрт, трыя, квартэт, сюіта. Праграмна-сімфанічныя жанры: уверцюра, сімфанічная паэма, фантазія, сюіта, канцэрт, сімфонія.

Вобразны строй інструментальнай музыкі ўключае ад аднаго-двух настройаў да шырокага кола вобразнага зместу: лірычныя выказванні, філасофска-этычныя роздумы аб свеце, жыцці, розныя перажыванні чалавека, паэтычнае сузіранне прыроды, жанравыя карціны і драматычныя сцэны.

Пабудова санаты, яе падабенства з пабудовай свята. Экспазіцыя, распрацоўка, рэпрыза, кода. Вызначэнне лініі драматургічнага развіцця ў творах праграмнай інструментальнай музыкі.

Сімфанічны аркестр. Склад інструментаў сімфанічнага аркестра, іх характарыстыка.

Музычныя творы сімфанічнай музыкі ў свяце, іх здольнасць выклікаць асацыяцыі ў слухачоў, дапамагаць у сюжэтным развіцці сцэнічнай дзеі.

Тэма 4. Жанры танцавальнай музыкі ў свяце

Прызначэнне танцавальнай музыкі. Яе суправаджэнне танцаў для падтрымання цоткага рытма і тэмпа. Танцавальныя рытмы ў сімфанічнай музыцы і спектаклях, танцы ў п'есах класічнага рэпертуару («Настаўнік танцаў» Лопэ дэ Вега): павана, сарабанда, чакона, менуэт, гавот і інш.

Адлюстраванне ў танцах душэўнага стану чалавека, радасці або суму, лірычнага або святочна-урачыстага настрою, быта і характэрных рыс, уласцівых данаму народу.

Пабудова танцавальнай сюіты, яе высокія ўзоры ў творчасці Баха і Гендэля (1-я пал. XVIII ст.).

Паланэз, мазурка, галоп, полька, кадрыля ў спектаклях для ўвасаблення быта дарэвалюцыйнай Расіі, паўсюднае распаўсюджанне вальса ў XIX ст.

З'яўленне новых бытавых танцаў у пачатку XX ст.: аргенцінскае танга, танцы амерыканскага паходжання ту-стэп («два крокі»), уан-стэп («адзін крок»), мексіканская румба, факстрот, кэк-уок (хуткі вострарытмічны танец) і чарльстон.

Тэма 5. Выразныя сродкі музыкі

Да іх адносяцца мелодыя, лад, танальнасць, гармонія, метр, рытм, тэмп, тэмбр, фактура, дынаміка, спосабы гуказдабывання і структура.

Мелодыя як асноўны элемент музыкі. Яе вышыня і часавая прырода. Меладычныя малюнкi, найбольш распаўсюджаныя: паўтор аднаго гука, апеванне гука, паступовы рух па ступеням гамы ўверх або ўніз, прамалінейны рух па гукам акорда праз адзін-два гукі. Кульмінацыя – напружаны і выразны момант у развіцці мелодыі. Музыкальны інтанацыі смутку, закліка, устойлівасці, лірыкі.

Лад, танальнасць. Сістэма ўзаемасувязей устойлівых і няўстойлівых гукаў утварае лад. Два лады ў еўрапейскай музыцы – мажор і мінор. Вышыня, на якой размешчаны лад, вызначае танальнасць. Танальнасць як выразны сродак.

Метр і рытм. Паслядоўнасць моцных і слабых доляў у музычным творы і ёсць метр. Прамежак часу ад адной моцнай долі да другой вызначае такт. Простыя такты: 2/2, 2/4, 3/8, складаныя такты: 4/4, 6/8, 6/4 і інш.

Рытм – суадносіны гукаў рознай даўжыні: простыя і складаныя рытмы.

Гармонія (грэч. сувязь, суразмернасць) – аб'яднанне гукаў у сугуччы (акорды) і іх сувязі ў музычным руху. Галоўны элемент гармоніі – акорд, які ўтвараецца ў выніку спалучэння не менш трох гукаў.

Фактура. Гэта пабудова музычнай тканіны, сістэма складаючых яе галасоў. Віды фактуры: манадзія, поліфанія і гамафонна-гарманічная.

Дынаміка (грэч. сіла) – ступень громкасці гучання.

Тэмбр. Афарбоўка гука, уласцівая кожнаму інструменту і чалавечаму голасу. Устойлівыя традыцыі іх выкарыстанне.

Штрыхі. Спосабы гуказдабывання. Легата, нонлегата, стакката – звязана, не звязана, адрывіста, адпаведна. Глісанда – хуткае слізганне па гукараду.

Тэма 6. Асаблівасці тэатральнай музыкі

К. С. Станіслаўскі аб значэнні музыкі ў тэатры. Калектыўны характар мастацкай творчасці. Яе выканаўцы: паэты, артысты, рэжысёры, музыканты, танцоры, статысты, дэкаратары, электрыкі, касцюмеры і інш. Параўнанне іх працы з узброенай арміяй, якая ўздзейнічае адначасова агульным націскам на глядачоў тэатра, застаўляючы «біцца ва ўнісон тысячы чалавечых сэрцаў». Пабудова тэатральнага мастацтва па асновах музычнага мастацтва. Выкарыстанне народнай музыкі як важны сродак мастацкай выразнасці ў спектаклі «Снягурка». Спалучэнне ў драме слова і музычнага гука. Прынцып адпаведнасці музыкі і сцэнаграфіі ў спектаклі. Рытм і мелодыя ў музыцы ў станоўчым уздзеянні на пачуцці глядача і замацаванні неабходнага акцёру самаадчування на сцэне. Тэмпа-рытм і ўсе кампаненты музыкі ў падказцы характара сцэнічнага дзеяння.

У. Э. Мейерхольд і музыка. Адпаведнасць музыкі драматычнаму матэрыялу, ігры акцёраў, рабоце мастака, задуме рэжысёра як асноўны прынцып тэатральнай музыкі. Партытура спектакля – кампазіцыя, пабудаваная па законах музычнага мастацтва.

Санатна-сімфанічная форма пабудовы спектакля, якая ўключае ўступы, экспазіцыю (іслажэнне галоўнай тэмы і пабочнай), распрацоўку (сутыкненне – калізію), рэпрызу, коду і фінал. Кантрапунктычнае зліццё тканіны музычнай і сцэнічнай. Новыя ўзаемасувязі музыкі і руху, калі кожны акцёр, як адзіны з галасоў, спалучаўся з музыкай складаным рытмічным кантрапунктам. Музыканы рух як аснова сцэнічнага руху.

Валоданне «біамеханічнай сістэмай» Мейерхольда патрабаванні ад акцёра ўсебаковай музыкальнасці: «музычнага» валодання сваім целам, умення жыць у зададзеным рытме, выкарыстоўваць сцэнічную пляцоўку кожнай канфігурацыі і г. д.

Правілы выкарыстання музыкі ў спектаклі ў разуменні Г. Таўстаногава: музыка – частка цэлага і павінна выконвацца толькі ў кантэксце агульнай задумы; музыка займае ў драме другасную дапаможную ролю; музыку выкарыстоўваюць толькі ў крайнім выпадку; музыка залежыць ад прыроды жанравай умоўнасці спектакля; музыку ўзнаўляць у спектаклі па прынцыпу кантраста; музыка, якая дапускае ўнісоннае гучанне з дзеяннем – народная. Галоўны недахоп музыкі ў спектаклі – яе ілюстрацыйнасць, калі яна акампаніруе артысту і ілюструе тое, што ён робіць, становіцца «гарнірам да дзеяння».

Тэма 7. Выразныя і выяўленчыя асаблівасці музыкі

Музыка як сфера пачуццяў, перажыванняў і настрояў. Гукавая і часовая прырода музыкі. Непасрэднасць яе ўспрыняцця, эмацыянальныя перажыванні з усімі яго зменамі і адценнямі, дынамічнымі ўздымамі і спадамі, сутыкненнямі і ўзаемапераходамі.

Эмацыянальныя станы, пачуцці і настроі ў час успрыняцця выразнай музыкі. Пачуцці як вынік уздзеяння аб'екта або накіраваны на яго. Яны могуць быць маральнымі (каханне, нянавісць), інтэлектуальнымі (здзіўленне, цікаўнасць), практычнымі (задавальненне, засмучэнне), эстэтычнымі (хваляванне, захапленне). Настроі як агульны эмацыянальны стан чалавека (вяселле, сум, бадзёрасць). Абагульненне ў настроі многіх эмацыянальных уражанняў асобы. Непасрэдная перадача эмоцый, настрояў і пачуццяў у выразнай музыцы.

Выяўленчая музыка як апасрэдаваная перадача асацыяцый з гукамі і шумаў рэчаіснасці, надзяленне яе чалавечымі якасцямі. Асаблівасці адлюстравання музычнай выяўленчасці аб'ектаў, якія з'яўляюцца самагучнымі і рухавымі (мора, рака, лес, птушкі, жывёлы). Узбагачэнне зместу вобразаў апасродкаванай музычнай выяўленчасці з'яўленню мноства асацыяцый. Іх сувязь са зрокам, нюхам, адчувальнасцю, густам. Уяўленні фарбаў узыхода сонца, свежасць раніцы, у час праслухоўвання зычных гукаў раніцы, адчуванні пахаў марской прасторы і нават – смак солі на губах пры ўсплесках хваляў на моры ў музыцы. Узбагачэнне гукавой палітры ў выяўленчай музыцы, яе апасродкаваны і асацыятыўны характар.

Тэма 8. Музыканы вобраз свята

Музыканы вобраз як адлюстраванне жыцця сродкамі музыканага мастацтва. Аб'ектыўнае і суб'ектыўнае ў змесце музыканага вобраза, складанасць іх узаемаадносін.

Канкрэтызацыя рэчаіснасці ў музыкальным вобразе: праграмная музыка. Моўныя праграмы карцінныя і сюжэтныя, іх змест. Імітацыйны і асацыятыўны гуказапіс. Прырода яго адлюстравання рэчаіснасці. Перайманне рэальна існуючых гукаў прыроды і нараджэнне вобразаў – уяўленняў па асацыяцыі.

Песня, танец і марш («тры кіты», Д. Кабалеўскі») у вызначэнні характара музыканага вобраза.

Сінтэтызм мастацтваў у спосабе канкрэтызацыі рэчаіснасці музыканага вобраза. Музыка ў спалучэнні са словам, тэатральным дзеяннем, з танцам у балеце, з пантамімай, рухам, жэстам ва ўзнаўленні музыканага вобраза адпаведна. Надзяленне прадметаў і з'яў рэчаіснасці ў музыцы чалавечымі пачуццямі. Музыка як «мова душы» (Л. Талсты), пачынаецца там, дзе заканчваецца словы (Г. Гэйнэ).

Тэма 9. Музыканыя эфекты ў свяце

Эфект панараміравання. Пашырэнне сцэнічнай прасторы з дапамогай тэхнічных сродкаў, якія ствараюць ілюзію перамяшчэння крыніцы гука. Асаблівасці панараміравання гука ва ўмовах адкрытай прасторы і глядзельнай залы.

Эфект рэверберацыі і рэха, іх прырода ў натуральных умовах. Стварэнне ўражання ва ўспрыняцці глядача аб дзеянні, якое быццам адбываецца ў вялікім памяшканні, або храме ці ў вакзале.

Эфект імітавання. Выкарыстанне магнітнай фанаграмы з запісам патрэбнага музыканага твору («спевы пад фанеру»).

Эфект транспаніравання. Штучнае перамяшчэнне натуральнага гукавысотнага дыяпазона гучання мовы, спеваў або музыкі ў бок яго танальнага павышэння або паніжэння для стварэння разнастайных сітуацый, у тым ліку гумарыстычных ці сатырычных.

Эфект унісоннага гучання. Стварэнне ўражання аб гучанні вялікага аркестра ці хора. Адначасовае выкананне музыканага твору невялікім складам выканаўцаў і фанаграмы запісу гэтага ж твору.

Эфект гукавой перспектывы. Адначасовае развіццё дзеяння на розных сцэнічных планах (сцэна, зал, этаж, фэе). Аб'ёмнае ўспрыняцце глядачом

сцэнічнай дзеі. Стварэнне гукавой перспектывы як натуральныхі крыніцамі гука, так і з дапамогай фанаграмы або спалучэннем таго і другога.

Тэма 10. Музыкальная драматургія свята

Музыкальная драматургія – вынік сцэнарнай драматургіі. Раскрыццё ў ёй ідэйнага зместу свята, стварэнне характарыстыкі дзеючых асоб, іх дзеянняў у драматычных сітуацыях, канфліктных сутыкненнях і ў развіцці.

Музыкальная тэма як носьбіт музыкальнай драматургіі, якая ўвасабляе абагульнены музычны вобраз дзеючай асобы або групы персанажаў, якой-небудзь значнай ідэі або паняцця. Стварэнне драматычных сітуацый з дапамогай музычных тэм.

Прасцейшы від музыкальна-драматургічнага развіцця так званыя тэмы-успаміны, носьбіты музычных асацыяцый, якія ўзнікаюць у свядомасці глядача. Музыкальныя тэмы, якія паўтараюцца, набываюць значэнне лейттэм або лейтматываў. Лейтэмы нязменныя, калі вобраз статычны, іх відазмяненні як вынік тэматычнага развіцця.

Выкарыстанне лейттрытмаў, лейтгармоній, лейттэмбраў у якасці драматургічнага развіцця, іх сувязь з дзеючай асобай. Значэнне ў развіцці музыкальнай драматургіі выяўлення сіл прыроды (дождж, вецер, граза, завіруха), якія часта звязаны з перажываннямі герояў, іх дапамога ў раскрыцці характару і пачуццяў персанажаў.

Тэма 11. Шматфункцыянальнасць музыкі ў свяце

Сюжэтная музыка. Характарыстыка дзеючых асоб як найбольш распаўсюджаны прыём выкарыстання сюжэтной музыкі ў свяце. Перадача пры дапамозе музыкі, часцей за ўсё песні, якую выконвае герой, яго настрою, рыс характару, схільнасцей, тэмпераменту, узроўню культуры, нацыянальных і сацыяльных адметнасцей. Музыка ў характарыстыцы месца і часу дзеяння, стварэнні пэўнага каларыта эпохі, сацыяльнага і прыроднага асяроддзя. Адпаведнасць музычных твораў, якія пры гэтым гучаць ці выконваюцца, культурнаму і мастацкаму густу ўдзельнікаў.

Сюжэтная музыка ў стварэнні атмасферы дзеяння, уражання ва ўспрыняцці глядача аб тым, што адбываецца за сцэнічнай пляцоўкай, дапамогі рэжысёру ў вырашэнні канфлікта.

Умоўная музыка, як патрабаванне пераканаўчага ўнутранага апраўдання пры выкарыстанні.

Стварэнне атмасферы дзеяння – найбольш часты прыём ужывання ўмоўнай музыкі. Умоўная музыка ў дыялогах для больш глыбокай перадачы глыбіні перажыванняў дзеючых асоб, узмацнення іх унутранага дзеяння. Стварэнне драматургіі ўнутранага маналогу, калі герой асэнсоўвае тое, што з ім адбылося пасля якіх-небудзь з’яў, астаючыся сам насам. Умоўная музыка ў абвастрэнні канфлікта, падкрэсліванні канструктыўна-кампазіцыйнай пабудовы, адлюстраванні фантастычных і казачных момантаў у сцэнічнай дзеі, раскрыцці ўнутраных, патаемных думках персанажаў, іх перажыванняў і імкненняў.

РАЗДЗЕЛ III. МЕТОДЫКА РАБОТЫ РЭЖЫСЁРА З ФАЛЬКЛОРНЫМІ КАЛЕКТЫВАМІ

Тэма 1. Тры тыпы кіраўнікоў фальклорных калектываў. Тры этапы вывучэння рэжысёрам фальклорнай традыцыі

Аўтарытарны тып кіраўніка. Адміністрацыйныя метады работы, афіцыйныя зносіны з удзельнікамі калектыву, празмерная патрабавальнасць.

Ліберальны тып кіраўніка. Адсутнасць абавязковасці пры вырашэнні розных задач, нежаданне займацца выхаваўчай работай у калектыве, падрыхтоўкай яго выступленняў, цікавіцца бытам і жыццём выканаўцаў.

Дэмакратычны тып лідара. Ён найбольш прымальны для кіравання фальклорным калектывам, вызначаецца павагай да людзей, выкарыстоўвае разнастайныя формы і метады выхаваўчай работы, можа быць строгім і патрабавальным і ў той жа час па-чалавечы даступным.

Першы этап вывучэння рэжысёрам фальклорнай традыцыі, на якім ён выступае ў ролі вучня ў адносінах да носьбітаў традыцыі. Вывучэнне мясцовага фальклорнага стылю: жывой гутарковай мовы і дыялектаў, народнай манеры спеваў, асаблівасцей абрадаў і свят, непаўторнага рэпертуару фальклорных калектываў, вырабаў народных умельцаў і інш.

Другі этап вывучэння, на якім рэжысёр выступае як роўны партнёр у адносінах да мясцовых носьбітаў і знаўцаў традыцыі. Разам з імі рэжысёр абмяркоўвае падрыхтоўку і правядзенне свят, канцэртаў, розных прэзентацый і культурных мерапрыемстваў.

Трэці этап, на якім рэжысёр выступае як уласна рэжысёр. На гэтым этапе рэжысёр адчувае ўласную прафесійную пераканаўчасць.

Тэма 2. Тэарэтыка-метадычныя аспекты работы рэжысёра з рознымі тыпамі песеннага фалькларызму ў свяце

Традыцыйны фальклорны калектыў: удзельнікі – носьбіты мясцовай традыцыі, людзі старэйшага і сярэдняга ўзросту, што жывуць пераважна ў сельскай мясцовасці. Захаванне і выкарыстанне песеннага фальклору ў іх творчасці. Падрыхтоўка ўмоў для іх выступлення, этнаграфічны падыход ва ўзнаўленні абрадавых песень: паказ са сцэны фрагментаў розных абрадаў, звычаяў; выкарыстанне элементаў этнаграфіі і народнага прыкладнога мастацтва; дэманстрацыя мясцовай спецыфікі фальклорных песень; стварэнне «фальклорнай сітуацыі», калі губляецца падзел паміж глядачамі і выканаўцамі. Аснова іх творчай дзейнасці – калектыўны пачатак.

Калектыў другаснага фальклору. Выканаўцы не з'яўляюцца носьбітамі традыцыі, гэта маладыя людзі (настаўнікі, студэнты, работнікі культуры, гандлю, сельскагаспадарчай вытворчасці), якія імкнуцца да аўтэнтчнага выканання народных песень. Іх навучанне рэжысёрам правіл паводзін на сцэне, набыцці ўменняў і навыкаў рухацца на пляцоўцы, рабіць паклоны, утвараць мізансцэны, валодаць жэстамі, мімікай, паваротамі цела і галавы і інш. Пастаянная дапамога і кансультацыі рэжысёра па розных пытаннях творчай дзейнасці калектыва другаснага фальклору, яго кіраўніка і ўдзельнікаў, дапамога ў вывучэнні мясцовага песеннага стылю.

Народны хор ва ўвасабленні песеннай традыцыі. Шырокая амплітуда іх творчасці: выкананне песень аматарскіх і прафесійных аўтараў, апрацовак народных песень, спевы ў агульнаеўрапейскай манеры выканання з яе раздзяленнем галасоў на сапрана, альты, тэноры і басы. Выключная роля кіраўніка ў авалоданні народнай манеры спеваў.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін			колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
	лекцыі	практычныя заняткі	індывідуальныя		
Уводзіны. Музыка як важнейшы мастацкі сродак у свяце	2				
РАЗДЗЕЛ I. НАРОДНАЯ МУЗЫКА Ў СВАЦЕ					
Тэма 1. Аўтэнтчны музычны фальклор як аснова народнай музыкі	2	4			
Тэма 2. Каляндарна-песенная творчасць у жывым бытаванні і ў свяце	2	4		10	партфолія
Тэма 3. Народная інструментальная музыка	2	4			
Тэма 4. Тыпалогія песеннага фалькларызму ў свяце	2				
Тэма 5. Вызначэнне паняцця «сінкрэтызм песеннага фальклору»	2				
Тэма 6. Народная манера спеваў	2	8	2	10	партфолія
Тэма 7. Паэтычныя сродкі народнай песні ў раскрыці мастацкага вобраза свята	2				
РАЗДЗЕЛ II. МУЗЫЧНЫЯ СТЫЛІ, ЖАНРЫ І ФОРМЫ Ў СВАЦЕ					
Тэма 1. Асаблівасці музычнага стылю	2	4			
Тэма 2. Жанры вакальнай музыкі ў свяце	2	4			
Тэма 3. Жанры інструментальнай музыкі ў свяце	2	4			
Тэма 4. Жанры танцавальнай музыкі ў свяце	2	4			
Тэма 5. Выразныя сродкі музыкі	2	4			
Тэма 6. Асаблівасці тэатральнай музыкі	2				
Тэма 7. Выразныя і выяўленчыя асаблівасці музыкі	2	4			
Тэма 8. Музычны вобраз свята	2	4	2		
Тэма 9. Музычныя эфекты ў свяце	2				
Тэма 10. Музычная драматургія свята	2	4			
Тэма 11. Шматфункцыянальнасць музыкі ў свяце	2	4			

РАЗДЕЛ III. МЕТОДИКА РАБОТЫ РЕЖИСЁРА 3 ФАЛЬКЛОРНЫМИ КАЛЕКТЫВАМИ					
Тэма 1. Тры тыпы кіраўнікоў фальклорных калектываў. Тры этапы вывучэння рэжысёрам фальклорнай традыцыі	2	4			
Тэма 2. Тэарэтыка-метадычныя аспекты работы рэжысёра з рознымі тыпамі песеннага фалькларызму ў свяце	2	4		8	эсэ
Усяго	42	64	4	28	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Абдуллин, Э. Б. Теория музыкального образования : учеб. для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлению подготовки 44.03.01 - "Педагогическое образование, профиль "Музыка" ; 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) Музыка и дополнительное образование (в области музыкального искусства) / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева. - 3-е изд., перераб. и доп. - Москва : Прометей, 2020. - 500, [1] с. ; 21x14 см. - Библиогр. в конце гл., библиогр. в подстроч. Примеч.

2. Бодина, Е. А. Музыкальная педагогика и педагогика искусства. Концепции XXI века : учеб. для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям / Е. А. Бодина. - Москва : Юрайт, 2021. - 333 с. ; 25x16 см. - (Высшее образование). - Библиогр.: с. 332-333.

3. Гутковская, С. В. Основы сочинения хореографической композиции : учеб.-метод. пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности 1-17 02 01 Хореографическое искусство (по направлениям). Ч. 3 / С. В. Гутковская. - Минск : БГУКИ, 2020. - 134 с.

4. Литвинова, М. В. Музыкально-поэтическое представление : учеб.-метод. пособие / М. В. Литвинова, И. В. Голиусова. - Москва : ИНФРА-М, 2021. - 165 с. - Библиогр.: с. 163-164 (28 назв).

5. Старикова, В. В. Оркестровая и ансамблевая литература : учеб. пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности "народное творчество (по направлениям)" / В. В. Старикова. - Минск : БГУКИ, 2021. - 116 с. : табл. ; 20x15 см. - Библиогр. в конце разд.

Дадатковая

1. Аляхновіч А. М. Беларуская традыцыйная музычная спадчына / А.М. Аляхновіч. – Мінск: Беларусь, 2000. – 384 с.

2. Аляхновіч А. М. Беларускі музычны фальклор / А. М. Аляхновіч [і інш.].- Мінск: Універсітэцкае, 2000. – 336 с.

3. Аляхновіч А. М. Народная песня ў мастацкай самадзейнасці / А. М. Аляхновіч.- Мінск: Універсітэцкае, 1991. – 112 с.

4.Байбикова, Галина Валентиновна Основы музыкально-педагогического общения: учебно-методическое пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлению подготовки "Музыкально-инструментальное искусство" / Г. В. Байбикова. - 3-е изд., стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2018. - 128, [2] с.

5.Богданов, Геннадий Федорович Народный танец: учебник и практикум для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям / Г. Ф. Богданов. - 2-е изд., испр. и доп. - Москва : Юрайт, 2021. - 343, [1] с.

6.Грибова, О. П. Музыкальный спектакль. От замысла до премьеры: [Электронный ресурс]: рекомендации по организации постановочной деятельности и составлению режиссерской документации: учебное пособие : [12+] / О. П. Грибова, Л. П. Малькова, А. В. Лещенко. – Москва ; Берлин : Директ-Медиа, 2018. – 152 с.:табл.
<https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=486908>

7.Гуд П. А. Ад Каляд да Пакроваў / П. А. Гуд. – Мінск: Красіка-Прынт, 2000. – 223 с. (Беларусь святочная).

8.Еремина-Соленикова, Евгения Владимировна Старинные бальные танцы. Новое время : учебное пособие / Е. В. Еремина-Соленикова. - Изд. 2-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2021. - 251 с. + 1 электрон. опт. диск (DVD-ROM).

9.Жукова, Анна Михайловна Формирование музыкально-постановочной компетенции у режиссеров театрализованных представлений и праздников : учебное пособие / А. М. Жукова, О. А. Овсянникова. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань, 2019. - 147 с.

10.Земляробчы каляндар: Абрады і звычаі / Укладанне, класіфікацыя, сістэматызацыя матэрыялаў і каментарыі А. І. Гурскага.- Мінск: Навука і тэхніка, 1990.- 405 с.

11.Кофлер, Лео Искусство дыхания как основа звукоизвлечения : учебное пособие / Лео Кофлер ; пер. с англ. Е. В. Вербицкой. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2019.

12.Ліцьвінка В. Святы і абрады беларусаў / В. Ліцьвінка.- Мінск: Беларусь, 1997.- 188 с.

13.Мойсейчук, Светлана Борисовна Прикладная культурология: сценарное мастерство и драматургия культурно-досуговых программ : учебно-методический комплекс / С. Б. Мойсейчук. - Минск : БГУКИ, 2020. - 86 с.

15.Сольное пение в основе вокального обучения : учебно-методическое пособие: [Электронный ресурс] : [16+] / авт.-сост. М. И. Белоусенко; Белгородский государственный институт искусств и культуры. – Белгород: Белгородский государственный институт искусств и культуры, 2020. – 58 с.: ил. - Режим доступа: <https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=615917>

14.Сохор, Арнольд Наумович Музыка как вид искусства : учебное пособие / А. Сохор. - 2-е изд., стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Планета музыки : Лань, 2018. - 124, [2] с.

16.Стуколкина, Нина Михайловна Четыре экзерсиса. Уроки характерного танца : учебное пособие / Н. Стуколкина. - Изд. 3-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Планета музыки: Лань, 2018. - 374, [1] с.

17.Сысоў У. М. 3 крыніц спрадвечных / У. М. Сысоў. – Мінск: Вышэйшая школа, 1997. – 1997. – 415 с.

18.Сэнтли, Чарльз Искусство пения и вокальной декламации : учебное пособие / Чарльз Сэнтли ; пер. с англ. Н. А. Александровой. - Изд. 3-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань: Планета музыки, 2019. - 92, [1] с.

19.Шамина, Людмила Васильевна Основы народно-певческой педагогики : учебное пособие / Л. В. Шамина. - Изд. 5-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань: Планета музыки, 2020. - 197, [1] с.

Рэкамендаваныя метады навучання

У ліку эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, якія выкарыстоўваюцца ў навучальным працэсе са студэнтамі, неабходна вызначыць:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- праектныя тэхналогіі;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, прэс-канферэнцыі, вучэбныя дэбаты і іншыя актыўныя формы і метады);
- метады аналізу канкрэтных сітуацый, гульнівыя тэхналогіі, у межах якіх студэнты ўдзельнічаюць у дзелавых, імітацыйных гульнях і інш.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці можна выкарыстоўваць рэйтынжавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы.

Рэкамендаваныя формы выніковага кантролю – залікі і экзамены, на якіх студэнты абавязаны выявіць не толькі фундаментальныя веды па тэорыі і практыцы выкарыстання музыкі ў свяце, але і прадэманстраваць метадыку аналізу літаратурных першакрыніц, логіку асэнсавання факталагічнага матэрыялу, творчую рэжысёрскую канцэптуальную задуму вырашэння музычнай драматургіі свята, увасаблення разнастайных музычных пытанняў яго рэжысуры.

Арганізацыя самастойнай работы па вучэбнай дысцыпліне

ПАРТФОЛІА

Падрыхтаваць для партфоліа творчую распрацоўку музычнай драматургіі канкрэтнага свята, якая ўключае наступныя аспекты:

- кароткае апісанне сцэнічных дзей кампазіцыі свята;
- пабудову асноўных мізансцэн;
- развіццё падзейнага раду;
- фотаздымкі або ўзоры малюнкаў, чарцяжоў, якія дазваляюць меркаваць аб творчых магчымасцях студэнта;
- распрацоўку музычнай партытуры свята.

ЭСЭ

Яна ўключае напісанне эсэ, у якім студэнт дэманструе асабісты погляд на праблему музычнай драматургіі абранага свята, выказвае свае адносіны да яе, прыводзіць аргументы, прадстаўляе сваё «я» ў разуменні метадычных і практычных задач увасаблення музыкі ў свяце.